

tribuirà a desfer l'acrítica llegenda de l'emigració total de la gent de procedència morisca, arran del monstruós decret d'expulsió de 1611, amb què la reialesa madrilena gratificà ruïnosaament la nostra nació.

MIG, del ll. MĒDIUS id. □ 1.ª doc.: orígens.

El trobem ja en la forma moderna en docs. del segle XII: «mig multó» en doc. de 1157, «mig porc» en un de 1158; «tres solidos e mig» en el mateix any (veg. les cites en Balari, *Orig.*, 571, 573, relatives als menjars de l'època feudal); «... coveng<r>» en al mestre cinc sols e, per aquells que venen, *mig quintal d'oli*, doc. de la Conca de Tremp, de 1242 (PPujol, *DocVgÜrg.*, 8.39). Sovint llavors val per 'mitjà': «comensa a mig utubri», ross. 1313, «ve-t'en a mige mar», 1397 (*InuLC*), i en efecte això fou molt del temps primitiu, en particular en la localització de la mena de *mija vila*, *mija vall*, *mig Aran* (capella de *Mij-Aran* antiga esglesieta entre Vilac i Viella);¹ *Mitjavila* NL apareix des d'antic com a NP: «R<aimund>us de *Miça Vila*» anys 1268 i 1273 (*InuLC*). Això continua en el llenguatge estereotipat de la toponímia, la parèmia etc. Per exemple en el de les Senyes de la gent de mar: «Para't en *miga* Cortina» mana al remitger el pescador que me les dona a Alfàs, o sigui el paratge marí des d'on es veu només la meitat de la muntanya de La Cortina (Marina d'Alacant), 1963; «Ta San Anton de Chinero, *miç' árka* i *miç paléro*» Benasc (1965), i veg. *Barrios Meyos* d'Echo, *infra*.

No cal dir que apareix igualment des dels textos dels escriptors literaris més antics; en Llull el trobem, i precisament també amb un valor com el que acabem d'indicar: «lo granjer --- tramés al monestir la meytag del blat qui era en la cija; a l'altra vegada, lo granger obrí la cija, e atrobà-la *miga*, enaxí com la havia lexada, e tramés tot lo blat al abats», *Blanq.* (NCL II, 36.11). Substantivament: «Tota hora que la Cort conega, e-i començament o e-i *mig* o en la fin del pleyt», *CostTort* (ms. 1272, f.º 38v.22b, Ol., p. 48).

L'estudi d'un mot com aquest, de caràcter bàsic dins la llengua, i quasi gramatical, correspon més a la història de la llengua, a la gramàtica, històrica o no, a la dialectologia, i als altres diccionaris; impossible determinar-nos ací en els detalls semàntics, i és just que ens dediquem molt poc o gens als morfològics, dialectològics i fonètics.

Segons fonètica bàsica, el femení d'aquest adj. havia de ser *mija* (-i): per a les raons fonètiques i analògiques de la forma femenina *mitja*, remetem a aquelles obres, a Fabra, *Gram.* 1912, § 74 (i a les altres seves passim), a *LleuresC*, 260 etc. La grafia *mitja* (o *mitge*) no és recent (i no oblidem que la -j- fou inicialment africada més o menys fortament, pertot i en tots els mots): *mitge*, -*tja*, apareix quatre vegades en un doc. barceloní de 1454, per exemple: «algutzir --- una part e *mitge*» (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 250).

Avui té *ij* a les Illes i a la majoria del territori del Princ. (la major part del val. neutralitza -j- i -ij-), i no és menys sabut que tanmateix hi ha *miça* en les diòcesis de Girona i Èlna; però això s'estén a gran part de

les de Vic i Urgell, almenys a tot Osona (*miça* àdhuc a Collsuspina, 1935, en el tombant del Moianès), *miça* fins a Tor de Vall Ferrera (però *miga* en gral. en el Pall., ja a Àreu, 1932-33); i d'altra banda reapareix en la zona part deçà i part dellà de l'Ebre: *miça* a la Granja d'Escarp (1935), a Tortosa (1934), Gandesa (1934), a la comarca de la Tinença (la *Mola de Miçabila* és una de les que formen la complexa fortalesa amurallada de Coratxà, 1961), i segueix igual pel Maestrat fins ben prop de CastdPna.

El masculí és *miç* en combinacions de fonètica sintàctica davant vocal: ja hem vist *Mij-Aran*, i *miç-áy* (o *miç-án*) per 'mig any' és la pronúncia que sentim popularment, si fa no fa en la mateixa zona on hi ha el femení *miza*, -*a*: per exemple *miçáy* a Fígols del Berguedà (1933). A l'extrem NO. teòricament s'havia d'esperar *miya* de MĒDIA segons la fonètica dialectal. Avui no en queda rastre més que en alguna localitat ribagorçana extrema i de parlar molt conservador: «aquella terra la ménen a *mies*», Torre de Baró (damunt Montanyana, 1957).

La forma amb el resultat fonètic català de MĒDIUS com a *mig*, amb els normals *i* < Ē davant palatal, i ĝ (> ě) final, almenys avui, s'estén fins als darrers àmbits de la llengua: Alacant-Carcaixent, les Illes (eiv. «*mitx*: *medio*», PzCabr.), el ross. tot, fins al Capcir (*miça* *ščeló* 'mitja fulla', *Klqt dal mič*, Formiguera, 1960), i tot Ribagorça incloent-hi àdhuc tota la Vall de Benasc (Eresué, Benasc, Grist: *La Séquia del mič* més baixa que la «Séquia Nueva», 1965, si bé a Benasc dirien *miço* segons Ferraz, 78). Però ja no a les valls aragoneses («Barrios *Méyos*» un dels cinc que componen la vila d'Echo, 1966).²

Entre les locucions és conspícua a *mitges*. En termes de Dret, la recordo ja de textos legals del S. XIII. En particular l'engany de *mitges*, adaptació del nom de la figura legal justinianea *ultra dimidium*, amb retracte segur, popular després en el nostre repertori de comparacions, literàries i col·loquials: «La cort venent / sens encantar, / fan estimar / qualche convés / d'aquells pelle<r>s, / ben subornat: / és-li liurat / tot, a menys for: / no li fa por / venda -s retracte, / per lo fals acte / ab dol, que fan, / ni per engan / de *miges* dit», JRoig (*Spill*, 6921); i així serveix figuradament per designar, en la conversa, una cosa que hom no acceptarà: «del aplec sense ballades ne deyan *engany de mitges*», MrnVayreda (*Puny.* I, 1, 53 (48)).

A *mitges* es diu amb gran extensió geogràfica per a les terres que pertanyen (o són menades) alhora a dos propietaris, dues localitats etc.: expressió molt viva de llarg a llarg dels Pirineus: «La Bauma del Ventador és *a miças* de Can Pelegrí i Can Blanc» (Gósol, 1964); ja ho hem vist a la Baixa Ribagorça (T. de Baró); més al Nord: molt extensa en les serres d'Isclles la *Solana d'Amiças* (perquè havia estat a *mitges* de dues grans heretats), 1957; cèlebre entre els muntanyencs i escaladors l'altíssima i gran *Coma* o *Ribera d'Amiçes* (generalment elidit com *de 'Mitges*), que baixa del Subenuix a desaiugar a la Noguera de Sant Nicolau, i que posseeixen conjuntament Boí i Espot (1934 ---);